

балансі підприємства на кінець звітного періоду є головною проблемою, пов'язаною з обліком запасів.

Звернемо увагу, що не зважаючи на те, коли і які запаси надійшли і вибули, підприємство має право застосовувати будь-який з методів оцінки їх вибуття, але потрібно враховувати діючу систему обліку.

Вибір методів оцінки списання виробничих запасів має важливе практичне значення для досягнення найкращих фінансових результатів. Правильність вибору методу оцінки зумовлюється ще й тим, що цей вид витрат безпосередньо пов'язаний з розрахунками собівартості і ціни виробленої продукції..

Отже, оцінка виробничих запасів є важливою передумовою організації обліку запасів, адже вона впливає на точність фінансових результатів підприємства.

УДК 657.05:005.53(043.3)

СТАНДАРТИЗАЦІЯ ЕКСПРЕС-АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

Калабухова Світлана Вікторівна,
к.е.н., доцент, професор кафедри обліку в кредитних і
бюджетних установах та економічного аналізу
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

Кузьмінська Ольга Едуардівна,
к.е.н., доцент, професор кафедри обліку в кредитних і
бюджетних установах та економічного аналізу,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»
kokbu@kneu.edu.ua

Фінансові звіти складаються всіма суб'єктами господарювання і надаються зовнішнім користувачам для прийняття рішень у різних країнах

світу. Згідно вітчизняного НПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [1], метою складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства. Відповідно до міжнародного стандарту «Концептуальна основа фінансової звітності» [2], фінансові звіти складаються на основі припущення, що суб'єкт господарювання є безперервно діючим і залишатиметься діючим в осяжному майбутньому, тобто припускається, що суб'єкт господарювання не має ні наміру, ні потреби ліквідуватися або суттєво звужувати масштаби своєї діяльності.

Експрес-аналіз фінансової звітності уможливлює пришвидшення одержання користувачами для прийняття економічних рішень інформації про ключові досягнення суб'єкта господарювання у звітному періоді та дозволяє швидко виявити тенденції безперервності його розвитку у майбутніх періодах. Для досягнення цієї мети експрес-аналіз передбачає «читання» фінансової звітності із застосуванням формалізованої мови, як правило, шляхом інтерпретації абсолютних показників діяльності суб'єкта господарювання, проведення горизонтального, вертикального та коефіцієнтного аналізу ключових показників.

Необхідно підкреслити, що застосування формалізованої мови в будь-якій галузі людської діяльності забезпечує оптимізацію (стислість) необхідної інформації, дає можливість за зовнішніми ознаками (за формою символів) оцінювати характер досліджуваних процесів. В умовах соціальної відповідальності бізнесу перед зацікавленими сторонами (стейкхолдерами) та, відповідно, при зростанні кількості учасників процесу прийняття рішень, все більше зростає потреба у формалізації інформації для прийняття тотожних рішень. У зв'язку з цим, значної ролі набуває стандартизація експрес-аналізу господарської діяльності суб'єкта господарювання на базі офіційної фінансової звітності у напрямку досягнення оптимального ступеня впорядкованості

аналітичної інформації про діяльність суб'єкта господарювання для прийняття ідентичних, тотожних рішень всіма зацікавленими сторонами.

Варто зауважити, що Законом України «Про стандартизацію» [3], терміном «стандартизація» визначено діяльність, що полягає в установленні положень для загального та неодноразового використання щодо наявних чи потенційних завдань і спрямована на досягнення оптимального ступеня впорядкованості в певній сфері. При цьому, стандартом вважається нормативний документ, заснований на консенсусі, прийнятий визнаним органом, що встановлює для загального і неодноразового використання правила, настанови або характеристики щодо діяльності чи її результатів, та спрямований на досягнення оптимального ступеня впорядкованості в певній сфері; терміном «технічні умови» характеризуються технічні вимоги та процедури, за допомогою яких може бути встановлено, чи дотримані такі вимоги.

У означеному контексті, під стандартизацією експрес-аналізу фінансової звітності суб'єкта господарювання розуміємо установлення положень для загального та неодноразового використання щодо аналітичних завдань з метою досягнення оптимального ступеня впорядкованості в сфері аналітичного забезпечення прийняття тотожних рішень стейкхолдерами про тенденції безперервності та масштабів розвитку суб'єкта господарювання у майбутніх періодах.

Методичні рекомендації у частині стандартизації процедур експрес-аналізу фінансової звітності суб'єкта господарювання узагальнено в табл.1, 2.

Оскільки метою експрес-аналізу фінансової звітності є насамперед оцінка динамічності масштабів розвитку бізнесу суб'єкта господарювання, виявлення тенденцій безперервності його діяльності в майбутніх періодах, в запропонованих загальних положеннях експрес-аналізу фінансової звітності основну увагу приділено визначенню темпів зростання (*T*) та темпів приросту (*A*) найсуттєвіших показників статей фінансової звітності.

Таблиця 1

Стандартизація процедур експрес-аналізу Балансу (Звіту про фінансовий стан) суб'єкта господарювання

Стандартні процедури	Технічні умови «нормального» фінансового стану
1. Верифікація інформації, узагальненої у Балансі	Відсутність арифметичних помилок, помилок за формальними ознаками та за суттєвістю
	Позитивний аудиторський висновок
	Наявність аналітичної записки
2. Побудова агрегованого порівняльного балансу	$A = II; I^A \leq I^{II}; II^A + III^A \geq II^{II} + III^{II} + IV^{II}$
3. Горизонтальний аналіз	
- валюти балансу (ВБ)	$T_{ВБ} > 100\%; \Delta_{ВБ} = (ВБ_{кін} - ВБ_{поч}) / ВБ_{поч} \times 100\%$
- необоротних (НА) та оборотних активів (ОА)	$T_{НА} > 100\%; T_{ОА} > 100\%; T_{ОА} > T_{НА}$
- власного капіталу (ВК) та зобов'язань (З)	$ВК > 3; T_{ВК} > T_3$
- дебіторської (ДЗ) та кредиторської (КЗ) заборгованості	$ДЗ \approx КЗ; T_{ДЗ} \approx T_{КЗ}$
4. Вертикальний аналіз активів і пасивів	$\Delta I^A / ВБ; \Delta II^A / ВБ; \Delta III^A / ВБ; \Delta I^{II} / ВБ; \Delta II^{II} / ВБ; \Delta III^{II} / ВБ; \Delta IV^{II} / ВБ$
5. Коефіцієнтний аналіз ключових показників	
- технічного стану основних засобів	$- \Delta K^{ЗНОСУ}$
- робочого капіталу (ВОК)	$ВОК = I^{II} + II^{II} - I^A = II^A + III^A - III^{II} - IV^{II} > 0; \Delta ВОК$
- ліквідності (Л)	$K^{II} = II^A / III^{II} > 1; \Delta K^{II}$
- фінансової стійкості (ФС)	$K^{ФС} = I^{II} / (II^{II} + III^{II} + IV^{II}) > 1; \Delta K^{ФС}$

Слід відмітити, що зростання масштабів діяльності суб'єкта господарювання свідчить про його розширене відтворення, при якому частка отриманих доходів використовується для придбання додаткових ресурсів, за рахунок яких проведення господарської діяльності не тільки відновлюється, але й зростає. Тому в запропонованих загальних положеннях експрес-аналізу фінансової звітності технічні умови «нормальної» господарської діяльності визначено як $T > 100\%$.

Таблиця 2

Стандартизація процедур експрес-аналізу Звіту про фінансові результати
(Звіту про сукупний дохід) суб'єкта господарювання

Стандартні процедури	Технічні умови «нормальної» доходності та прибутковості
1. Верифікація інформації, узагальненої у Звіті про фінансові результати	Відсутність арифметичних помилок за формальними ознаками та за суттєвістю
	Позитивний аудиторський висновок
	Наявність аналітичної записки
2. Горизонтальний аналіз	
- чистого доходу від реалізації (ЧД), фінансових доходів (ФД), інших доходів (ІД), сукупного доходу (СД)	$T_{ЧД} > 100\%; T_{ФД} > 100\%; T_{ІД} > 100\%; T_{СД} > 100\%$
- валового прибутку (ВП), облікового прибутку (ОП), чистого прибутку (ЧП)	$T_{ВП} > 100\%; T_{ОП} > 100\%; T_{ЧП} > 100\%$
- динамічності розвитку ділової активності	$T_{ЧП} > T_{ЧД} > T_A > 100\%$
3. Вертикальний аналіз сукупного доходу	$\Delta ЧД / СД; \Delta ФД / СД; \Delta ІД / СД; \Delta ВК / СД$
4. Коефіцієнтний аналіз ключових показників	
- доходності	$\Delta (ЧД / I^A)$ – капіталовіддачі; $\Delta (ЧД / II^A)$ – оборотності; $\Delta (ЧД / A)$ – ресурсовіддачі
- рентабельності	$T_{ROE} > 100\%; T_{ROA} > 100\%; T_{NPM} > 100\%; T_{EPS} > 100\%$

Варто зауважити, що згідно НПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [1], форми і склад статей фінансової звітності є стандартними для всіх вітчизняних суб'єктів господарювання. Оскільки Баланс (Звіт про фінансовий стан) надає інформацію про економічні ресурси суб'єкта господарювання та їх власників, Звіт про фінансові результати надає інформацію про наслідки операцій та інших подій, що змінюють економічні ресурси суб'єкта господарювання, а в концептуальну основу складання фінансової звітності покладено принцип нарахування, для стандартизації процедур експрес-аналізу фінансової звітності пропонуємо обмежитися цими двома стандартними звітними формами.

Необхідно зазначити, що верифікація або емпіричне підтвердження істинності інформації є основним критерієм науковості знання. Тому включення до стандартних процедур експрес-аналізу фінансової звітності процедури верифікації інформації забезпечує більш раціональну організацію аналітичного процесу в контексті швидкого підтвердження істотності причинно-наслідкових зв'язків між елементами звітної інформації.

Узагальнюючи вищенаведене, підкреслимо, що стандартизація процедур експрес-аналізу фінансової звітності суб'єкта господарювання уможливилює виявлення всіма зацікавленими сторонами тотожних з точки зору сприйняття інформації ознак добробуту або неплатоспроможності підприємства, ознак дій з приховування банкрутства. Запропоновані стандарти процедур експрес-аналізу фінансової звітності суб'єкта господарювання, що ґрунтуються на застосуванні облікового принципу безперервності діяльності суб'єкта господарювання, забезпечуватимуть всі зацікавлені сторони бізнесу підприємства ідентичною інформацією щодо виправдання їх очікувань ефективності функціонування суб'єкта господарювання у майбутньому.

Список використаних джерел

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс] / Мінфін України; Наказ, від 07.02.2013 № 73 (із змінами). – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
2. Концептуальна основа фінансової звітності [Електронний ресурс] / IASB; Стандарт, Міжнародний документ, від 01.09.2010. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/929_009.
3. Закон України «Про стандартизацію» [Електронний ресурс] / Верховна Рада України; від 05.06.2014 № 1315-УІІ (із змінами). – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1315-18>.